

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasil
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik II.

V Ljubljani 1. aprila 1901.

Št. 7.

Šolstvo v državnem zboru.

Avstrijske šolske razmere so bile zadnje tedne v državnem zboru opetovano na dnevnem redu. Razpravam je dal največ povod izborni govor predarlskega deželnega glavarja Rhomberga, ki je v seji gosposke zbornice dné 2. marca strogo ožigosal razne hibe našega šolstva in učiteljstva. Del njegovega govora, ki se nanaša na ljudsko šolstvo, se glasi:

„Najvišji prestolni govor omenja tudi šolstva, in pravi, da je vzvišena naloga države, je razvijati in gojiti. Dovoljujem si, s tem stavkom prestolnega govora in enako izjavo adresnega načrta se nekoliko pečati.

Dolžnost in naloga države je, da složno deluje z drugima dvema činiteljema mladinske vzgoje: s cerkvijo in družino in se trudi, da se naša mladina vzgaja versko in npravno, da bodoči rod dobi ono znanje, katerega potrebuje v boju za obstanek, ki je dandanes vedno težavnejši. Zato mora vsakdo, komur je pri srcu blagor človeške družbe, z veseljem pozdraviti, da namerava vlada izpopolniti vseučilišča v smislu najnovejših znanstvenih pridobitev, da misli uvesti koristne reforme zlasti pri obrtnem in trgovskem šolstvu, in če v ta namen zahteva od parlamenta večjih denarnih prispevkov.

Kakor temu odstavku prestolnega govora ne morem odreči svojega priznanja, tako soglašam tudi z onim mestom predlagane adrese, ki povdarja potrebo versko-npravne vzgoje, medsebojne strpljivosti in medsebojnega spoštovanja, gojitev dinastičnih čuvstev in poživiljenje domovinske ljubezni in ki

pravi, da so vera, omika in patriotizem najmočnejše opore, ki vzdržujejo moža v viharjih bojih življenja.

Te naše opravičene zahteve pa se morejo po mojem prepričanju doseči le potem temeljite preosnove našega šolstva, in potem doslednega, odločnega postopanja šolskih oblasti v navedenem smislu.

Versko-nravna vzgoja se povdarja tudi v prestolnem govoru, kot temelj našega šolstva in stoji v državnem šolskem zakonu na prvem mestu, v resnici pa je na mnogih šolah o tej versko-nravni vzgoji malo spoznati. Ljudskega šolstva se hočem le kratko dotakniti. Opomniti hočem, da je v mnogih kronovinah in zlasti v mestih tu mnogo gnjilega. Ločitev mladine po veri, katero zahteva verska vzgoja otrok in katera se je po vseh nemških državah izkazala za velekoristno, se pri nas ne more izvršiti prav vsled državnega šolskega zakona in že trideset let moramo z žalostjo in skrbjo gledati, da je učitelj večkrat druge vere, kakor so otroci, katere naj „versko-nravno“ vzgojuje, da je celo „versko-nravna“ vzgoja poverjena možu, ki se javno izdaje za brezverca in tako tudi živi. Kakšne sadove mora roditi taka „versko-nravna“ vzgoja, mi visoki gospodi ni treba razlagati. Statistika samomorilcev in hudodelcev nam slika dovolj strašno podobo.

Zaničevanje cerkvene in državne avtoritete, pomanjkanje družinskega čuta, lehkomišelnost in razuzdanost v zgodnji mladosti, brezverstvo in najgrše samoljubje, to so prikazni, ki se pojavljajo ob začetku dvajsetega stoletja, ki morajo vsacega domoljuba, vsacega, komur je mar blagor potomcev, navdati z bridko skrbjo za bodočnost.

Pomanjkanje vernosti in praktičnega krščanstva, upor zoper vsako avtoriteto, to so sadovi napačne vzgoje v šolah in nikakor ne pretiravam, če trdim, da sta tudi radikalizem in narodna nestrpnost, ki se vedno bolj širita med ljudstvom, da je vedno rastoča surovost, zaničevanje ljudij drugačnega mišljenja, in nasilnost, da so vse te prikazni moderne družbe sadovi brezbožne ali vsaj pomanjkljive versko-nravne vzgoje.

Ako navzlic tem žalostnim prikaznim vidimo, da so razmere na naših šolah še neizpremenjene, zdi se mi že zadnji čas, da se šolstvo preosnuje. Sicer vtegemo doživeti še žalostnejše posledice.

Zlasti moram povdarjati, da ni pričakovati zboljšanja žalostnih razmer, dokler se nameščanje učiteljev vrši na isti način, kakor doslej. Saj je javna tajnost, gospoda moja, da so premnogi odkriti socialni demokrati nastavljeni za učitelje na avstrijskih šolah. Kako more mož, čegar družabno naziranje meri na popolen prevrat obstoječe človeške družbe, ki smatra zasebno last za tatvino, revolucijo za dovoljeno in hvalevredno, kako more tak mož v smislu sedanje šolske postave otroke versko-nravno vzgajati in jih izobraziti v dobre državljane in domoljubne Avstrijce? To je popolnoma nemogoče. In vendar je na stotine takih učiteljev, katerim morajo stariši izročiti svoj najdražji zaklad. Ali ni to najhujša nasilnost? Na Pruskem socijalnim demokratom načeloma, (samo zaradi tega, ker so socijalni demokratje) ne podeljujejo učiteljskih mest. Želel bi, da se

ta pruska strogost posnema tudi v Avstriji, potem bi bil storjen vsaj začetek šolske preosnove.“ Tako katoliški mož o naših ljudskih šolah!

Govornik je razkril tudi marsikaj gnjilega v srednjem in višjem šolstvu in opozarjal zlasti na protiavstrijsko gibanje med dijaštvom, katero ponekod profesorji celo negujejo, a zadostuj navedeni odstavek!

Odločne besede, govorne na vplivnem mestu, so seveda liberalce in jungovce v živo zadele. Po vseh njihovih listih je završalo. Kako se tudi upa „klerikalec“ govoriti o šoli, katero smatrajo liberalci in socialni demokratje za svojo domeno? Ker pa trditev govornikovih niso mogli ovreči, jim ni preostalo drugega, kakor psovanje. Tega se je poslužil tudi „Učiteljski Tovariš“, ki piše tako:

„Zanimiv moment adresne debate je bil predarlskega deželnega glavarja Rhomberga surovi, uprav pobalinski napad na novo šolo in preklaverni odgovor „liberalnega“ naučnega ministra na ta napad. Med starimi gospodi v pârski zbornici je sicer malo cerkvenih luči, a vendar se odlikujejo vsi po neki noblesi v mišljenju in govorjenju. Rhomberg je izjema. Pokazal je, da je izgrešil svoj poklic, da bi bil moral postati kak hribovski kaplan. Sramotil je novo šolo in učiteljstvo na nezaslišan način in točno po kaplanski metodi metal krog sebe taka natolcevanja in obrekovanja, da se morajo vsakomu studiti. Kaj drugega od tega zarobljenega klerikalnega kričača tudi ni bilo pričakovati, obžalovati pa je, da naučni minister ni našel energičnejših akcentov v obrambo nove šole pred pavšalnimi sumničenji. Ministrov govor kaže, da moramo klerikalnim naklepom zoper šolstvo posvečevati podvojeno pozornost, ker se kaže, da je prišla učna uprava skoro popolnoma pod klerikalni upliv.“

K temu surovemu napadu bi mi pripomnili samo to, da niti psovke, ki jih je „Tovariš“ tu nakopičil, niso izvirne, temuč, da so doslovno prepisane iz „Slov. Naroda“.

Da so besede dež. glavarja Rhomberga bile žalibog resnične, je moral potrditi sam naučni minister vitez Hartel, ki je o ljudskem šolstvu rekel: „Menim, da nadzorovalni organi ne bodo opustili pazno zasledovati pojave, ki se kažejo — nočem tajiti — na polju ljudskega šolstva in katerih se tudi jaz ne obotavljam grajati. Da, gospôda moja, vsaj pri nekem delu učiteljstva — z zadovoljnostjo naglašam, pri majhnem delu — se kaže neka nadutost pri nastopu, katere ne more nihče odobravati, neka nezmernost, ki zlasti v časnikih tako daleč gre, da si morajo pravi prijatelji šole reči: Mi moramo danes obstoj svobodne šole braniti proti tem učiteljem. Kajti na marsikaterih krajih ne bi nič moglo šolo bolj pristuditi ljudstvu, kakor če bi se nadaljevala ta radikalna smer.“

„Tovariš“ naj si iz ministrovih besedi sam povzame nauk!

Jungovski učitelj Seitz, ki je tudi pri naših naprednjakih v velikih čislih, je skušal v poslanski zbornici dné 4. marca odvrniti hude vdarce, ki so padali na jungovske učitelje. A v svojem govoru se je le jezil nad učnim ministrom, „ker je tako slabo branil moderno šolo“. Pribiti pa je

treba njegovo izjavo „da hoče organizovano delavstvo (to je socialna demokracija) boj za šolo tamkaj zopet nadaljevati, kjer se je prekinil in si v Avstriji z vso odločnostjo izvojevati svobodno šolo.“ „Svobodna šola“ je po Seitzovem mnenju seveda brezverska šola. — Seitzu je krepko odgovarjal dunajski župan Lueger.

Iz nova se je vnela šolska debata o priliki, ko je bil socialno-demokraški poslanec Seitz od dunajskega okrajnega šolskega sveta odpuščen iz službe in še sedaj se zadeva plete naprej.

Vsa ta znamenja kažejo, da šolsko vprašanje vedno bolj sili na dan in da se bode moralo v bližnji bodočnosti rešiti navzlic birokratiškemu geslu: *Quia non moveat!*

Resnicoljubnost v šoli.

Mnogokrat odrasli nevedé slabo vplivajo na razvijajoči se značaj mladine. Ne le oni, ki jih navadno imenujemo „slabe“ tovariše, ampak tudi vzgojitelji, prijatelji mladine često z neko napačno ljubeznivostjo v šali izgovoré kako besedo, ki je sama na sebi le dovtip, a otrok jo umeva kot resno in se z njo zbega.

Odrasli občujejo z mladino, zlasti z otroci, kaj radi s šaljivimi besedami in se radujejo ob naivnosti, s katero otrok pograbi vsako besedo in jo po svoje razlaga. Res je nekaj mikavnega in zanimivega v tem občevanju. Otroška naivnost odkriva odkritosrčno srce otrokovo, in zabavno je, zasledovati njegove misli, ki se konkretno držé vsakega novega pojma in vsake nove predstave.

Tu pa se mnogokrat zgodi velika napaka, da odrasli mislijo skazati otroku svojo ljubezen s tem, da se šalijo z njegovo naivnostjo. Nalašč mu povedó kaj neresničnega, kar otrok hipoma verjame, ter se potem smejejo njegovi zmoti. Uboščka je pa sram, ko vidi, da so ga imeli le za norca.

Kolikokrat vidimo, bodisi doma, bodisi zunaj, zlasti na izprehodih, da se tako dela! Otrok izprašuje: Kaj je to? Čemu je? Zvedavo upira svoje uči v odraslega, ker instinktivno čuti nad seboj avtoriteto starosti in izkušenosti. Resničnost in odkritosrčnost, katero kaže otrok proti vsem ljudem, pričakuje tudi od drugih. Da bi se mu kdo zlagal, zlasti starejši, ki ga spoštuje, otroku izpočetka niti na misel ne pride. Nepokvarjen je še sam, in misli, da so drugi tudi taki. Kar sliši, vse verjame, in iz vsega dela svoje neposredne naivne sklepe.

Kako hudo mu dene, če vidi, da ga je vedoma premotil oni, ki ga vodi, in kateremu vse verjame! Če se godi to tudi kot dobrosrčna nedolžna šala, vendar ni nikdar brez slabega vpliva na razvoj mladega značaja.

Pri mladinski vzgoji je glavni steber vera v avtoriteto. Avtoriteta sama pa sloni na resničnosti. Če se izpodmakne temelj resničnosti, pade avtoriteta, in ž njo izgubi vzgoja svojo moč. Mladina od začetka nima kritike in je ne

more, ter tudi do gotovega razvoja ne sme imeti. Nravna avtoriteta vzgojitelja mora izpočetka otroku nadomestovati vse. Niti sum, da vzgojitelj ne govori same resnice, se ne sme vzbuditi v otroku. Trdno in gotovo mora biti vse, kar otrok izve od odraslih. Tako si otrok pridobiva trdno znanje, ki je ima od drugih, vzgaja tudi njegov značaj, da postane resničen, zanesljiv in odkritosrčen.

Če se pa odrasli z otrokom tako igrajo, postane otrok nezaupljiv in ne veruje tudi tega več, kar bi moral verjeti. Ker otrok posnema vse, kar vidi pri odraslih, začne tudi sam v šoli poskušati take dovtipe proti drugim otrokom. Iz tega pa nastane v kratkem lažnivost in neznačajnost. Otrok izgubi spoštovanje in ljubezen do resnice, njegovo zaupanje do trdnih resnic se omaje, in s tem izgubi značaj ono trdnost in odločnost, katera mora biti glavni smoter vzgoje.

Zato pa bodimo previdni v govorjenju z mladino! Tudi v šoli glejmo, da ne razžalimo resnicoljubnosti. Saj se moremo šaliti tudi na druge načine; kedar hočemo biti dovtipni, izberimo si le snovi, ki so res otroku primerne.

Metodiška obravnava pesmi »Ilirska tragedija«.

(Sketova čitanka, II. del, stran 174.)

(Konec.)

III. Logiška stopinja.

e) Osebe.

1. Tiberij. Tiberij je Rimljan od nog do glave. S pravo državniško opreznostjo premotruje državne zadeve. Vladohlepnost in slavohlepnost vodi njegova djanja. Država mu je Bog. Njegovemu meču se mora pokoriti vse. Usmiljenju, pravicoljubju, odkritosti mu je zaprto srce. Prizanesljivosti ne pozna. Za vzvišene namene nima smisla, zato odgovarja požrtvovalnim Batovim besedam s hladnokrvno krutostjo.

2. Bato. Bistro oko, zagorelo lice, visoka, vitka, a krepka rast — pristen Ilirec. V njegovem neustrašenem nastopu je personificirano geslo Ilircev: »Hrabri premore vse.« Oholost Tiberijevega, njegov pikri nagovor ga ne zbega. Odgovarja mu mirno, dostojanstveno. V svoji pravičnosti priznava celo sovražniku njegove zmožnosti in zasluge. Svoboda naroda in domovine mu je ideal. Temu idealu je pripravljen žrtvovati celo svoje življenje. Vresničenje ideala ali njega propad je Bato življenje ali smrt. Videč, da podlega ilirska svoboda mogočnemu rimskemu jarmu, — počí mu srce.

f) Pesniška oblika in pesnik.

1. Oblika. Pesem ima zgodovinsko podlago. Dogodek je resen, narisana v kratkih, krepkih potezah, da si ga domišljija lahko dalje snuje. Vse se vrši naglo, v samogovoru ali dvogovoru, konec je tragičen. Pesem je balada.

Balada „Ilirska tragedija“ sestoji iz 12 četeroverznih kitic. Verzi so peterostopni jambi z zaporedno rimo. Prva dva verza vsake kitice sta akatalektična z moško rimo, druga dva hiperkatalektična z žensko rimo. aa = moška, bb = ženska. Moška rima ni vseskozi čista.

o	—	o	—	o	—	o	—	o	—	a	}	zaporedna moška.
o	—	o	—	o	—	o	—	o	—	a		
o	—	o	—	o	—	o	—	o	—	o	}	zaporedna ženska.
o	—	o	—	o	—	o	—	o	—	o		

(Se zapiše na desko.)

2. **Pesnik.** Ilirsko tragedijo je zložil A. Aškerc, ki je v prvi vrsti pesnik balade. S posebno spretnostjo uporablja za svoje balade zgodovinske dogodke, kar je storil tudi pri „Ilirski tragediji“, naslanjaje se na ilirsko, oziroma rimsko zgodovino. Njegov odločno epiški talent, kratki, lakonični slog, ki povdarja samo bistvene posameznosti, je razviden tudi iz te pesmi.

(Več o Aškercu glej „Slov. Učitelj“, 1901 5.)

3. **Pesniške posebnosti.** Balada „Ilirska tragedija“ se odlikuje tudi po poetiški lepoti. — V dialogu pobija govor protigovor kratko, jedrnato, vojaško, da mora čitatelj paziti, kdo govori. Skoro vsakemu samostalniku je pesnik izbral primeren atribut, katerega kaj rad postavlja za samostalnik: n. pr. orel rimski, gnezdo sokolovo, Avguste jasni, državljanstvo naše, gore vaše, z mečem slavnim svojim, slava moja, glava tvoja ... i. t. d.

Pogosto ponavljanje trdih, zamolklo donečih vokalov **a** in **o** povišuje balade resni, mračni značaj:

Od Taga **pa** do Evfrata in Nila,
Ilirska velikanska ti **armada**,
Dežela **ta** in živa glava tvoja,
Vrh skale gnezdo sokolovo **to**
Bogovom za Ilirije svobodo, i. t. d.

Tudi v rimah večjidel menjavata **a** in **o**.

g) Čitanje.

Ko je balada vsestransko obravnavana, jo učenci čitajo.

IV. Tehniška stopinja.

a) Memoriranje.

Učenci se do določenega dne pripravijo za deklamacijo.

b) Deklamacija.

Pri deklamaciji lahko igra eden učenec Tiberijevo, drugi Batovo ulogo.

c) Veščbanje v poetiki.

Če so se učenci že preje seznanili z bistvom balade, navaja jih učitelj, da balado sami spoznajo. Vaja v skandiranju. Učenci določijo ritem, stop, verze, rimo in poiščejo pesniške posebnosti.

d) *Spisje.*

1. Učenci naslikajo ta ali oni prizor iz balade, ali
2. orišejo Tiberijev, bolje Batov značaj.
3. Učenci primerjajo Bata: *a)* s Kodrom ali Leonido (iz grške zgod.), *b)* z Mucijem Scevolu ali s Horacijem Koklejem (iz Rimske zgod.), *c)* z Andrejem Hoferjem, hrabrim prvoboriteljem tirolskim.

Obrazec na deski.

Ilirska tragedija.

1. Tiberijev samogovor.
2. Bato pred Tiberijem.
3. Batova smrt.

U	U	U	U	U	a	}	zaporedna moška.
U	U	U	U	U	a		
U	U	U	U	U	Ob	}	zaporedna ženska.
U	U	U	U	U	Ob		

H.

Kako podpiraj učitelj versko vzgojo otrok!

Pogosto slišimo govoriti, da naj se le katehet bavi z versko vzgojo otrok, učitelju se za to ni treba nič brigati. Da še več, zahteva se celó, da naj se vse, kar je verskega, iz šole popolnoma odstrani.

Mnogi liberalci in jungovci se norčujejo iz „katoliškega“ računstva, iz „katoliškega“ pisanja itd. A to morejo storiti le tisti, katerim ni znan v zvišeni namen vzgoje in pouka, kateri vidijo v otroku le kup molekulov; tako govoré le tisti, kateri so zadovoljni že s tem, ako otroku vbijejo v glavo nekaj površnega znanja. Katoliški učitelj, ki pozna svoj vzvišen poklic, ki vé, da je končni otrokov namen nadnaraven, ravna drugače; on najde pri vsakem predmetu dovolj prilike, da vpliva tudi v verskem oziru na nežna otroška srca.

Nekaterih predmetov si ne moremo niti misliti, da ne bi se vsaj tu ali tam dotaknili verskega naziranja.

Pri nazornem nauku bi morali popolnoma prezreti cerkev in njeno opravo, pri naštevanju sobne oprave bi ne smeli omeniti niti križa, niti svetih podob. Ko govorimo o gozdnih drevesih, ne bi smeli povedati, da se breza rabi za okinčanje cest ob procesijah; ko omenjamo žito, bi morali zamolčati, da so hostije pri sv. maši iz pšenične moke; ko opisujemo čebele, bi morali

pozabiti, da pri sv. maši goré le voščene sveče; ko govorimo o zlatu, bi morali trdno zamolčati, da se iz zlata napravljajo le kelihi, monštrance itd. Ali nimajo otroci katoliških starišev pravico od učitelja zahtevati, da jim n. pr. o Bledu ne pové samo, da je najlepši kraj kranjske, temveč, da je na otoku tudi božjepotna cerkev; ali da ne spoznajo Rima le iz pravlјice o Romulu in Remu; temveč, da zvedó tudi, da je v Rimu poglavar sv. cerkve, namestnik Kristusov?

Pogosto se zbijajo neslane šale o „katoliškem“ računstvu; a katoliški učitelj tudi tu dobi dovolj prilike opozoriti svoje učence na versko življenje. Mislimo si n. pr. nalogo: V neki družini rabijo na dan $\frac{3}{4}$ kg mesa; koliko ga porabijo na teden? — Katoliški učitelj bo v tem slučaju štel teden s 6 dnevi, ker bo upošteval petek, ko pravi kristijani ne jedó mesa.

Zahteva se, da so spisovne naloge povzete iz vseh predmetov, zakaj bi se torej ne ozirali tudi na verouk? In koliko lepih nalog se lahko dá ravno iz verouka oziroma iz verskih momentov. Dan prvega sv. obhajila, sv. birme i. t. d. so najlepše snovi za spisovne naloge.

Pa tudi pri drugih predmetih, kakor pri slovnici, pisanju in petju, se nam vedno nudi prilika, vzgojevati otroke v katoliškem duhu, ter jih tako voditi po edino pravi poti, po katerej doseže svojo večno srečo.

Zakaj bi se morala ravno vera povsod umešavati? To hočete le vi, nazadnjaki, nestrpneži: Tako nam pogosto kličejo možje iz liberalnih vrst. — Stoj, prijatelj! Ali ti je znana knjiga, katero je izdalo nemško učiteljsko društvo za varstvo živali z naslovom: „Thierschutz in Schule und Gemeinde“, in katero je spisal učitelj Filip Klenk? V tej knjigi pisatelj na dolgo in široko razpravlja, kako lahko vsi predmeti ljudske šole služijo v to, da se v otroku vzbudi ljubezen do živali ter da se ga odvráča od neusmiljenega trpinčenja in pokončevanja.

Uverjen sem, da tudi liberalni učitelji in jungovci, odobravajo misel imenovanega pisatelja, da se pri vseh predmetih pospešuje ta blagi namen. Čuditi pa se moramo njih zaslepljenosti, njih strastnemu nasprotovanju, kedar se gre za kaj višjega, kedar se gre za to, da bi otroku kazali pot do njegovega nadnaravnega cilja.

Katoliški učitelj se mora vedno zavedati, da je otrok dragocena podoba božja in da jih moramo vzgojiti za posestnike nebeskega kraljestva. Temu vrhovnemu namenu prave vzgoje morajo služiti tudi svetni predmeti. — Zato po pravici povdarja cerkev vedno svojo zahtevo, naj je ves pouk prešinjen z duhom sv. vere. Le na tak način je mogoče mladino „versko-nravno“ vzgojevati.

Jaroslav.

D o p i s i.

Z Gorenjskega. Došla mi je po prijatelju slučajno v roke št. 4. „Učiteljskega Tovariša“. Kak razloček, ko je še pisal vanj pokojni rodoljub J. Marn — in sedaj! Najvišji ideal in smoter vse pisave je, da se grdi in pobija pozitivna verska vzgoja. Kaj smešen in lažnjiv, še bolj pa zloben, je dopis z Gorenjskega v isti številki. Smešen in lažnjiv je. Kdo si je pri svojem nastopu med svet zapisal geslo: učitelja spraviti ob ves ugled? Ali omenjeni župnik, ki se je že toliko let trudil s šolskim poukom? Ali ne bi s tem samega sebe sramotil? Kdo je postavil „svinjsko deklo“ za učiteljico? Komu izmed ljudi bi prišlo na misel, da je oseba, ki je pri zasilni šoli pomagala otroke nadzirati, že učiteljica? Mimogrede pa bodi dopisniku povedano, da je dotična ženska izvršila pet razredov ljudske šole, in torej ni neuka svinjska

dekla. Potem pisec zlobno kliče po pristojni oblasti, in še bolj zlobno udari po „Slomškarjih“. Ali so oni zakrivili zasilne šole, ali ne neugodne krajevne razmere? Ali oni pravijo, naj bo učitelj farovski hlapec? Resna beseda. Taki dopisniki si jemljejo le ugled s svojim hujskanjem proti mirnim osebam v sosesčini. Ljudstvo ima že pravi pojem o pravem ugledu učiteljevem. Ljudstvo vas bode spoštovalo, ako se ne bote v očitno nasprotje postavili z ljudskimi težnjami in ideali; spoštovanje in ugled se pridobi z razumnim obnašanjem, značajnostjo in marljivostjo — ne s psovanjem in hujskanjem. Z izrazom „svinjska dekla“ naj pa dopisnik ne meče okoli sebe, sicer ga utegnemo opomniti na neko drugo „svinjsko deklo“, kar mu pa gotovo ne bode všeč.

„Slomškar.“

Slovstvo.

Petar Barbarić. Hrvatski uzor - mladič. Napisao Ante Puntigam D. J. Sa slikama. Zagreb. Tisak i naklada Antuna Scholza. 1900.

Životopis, kaj ne? Hm; kdo pa je bil ta Barbarić? Gojenec jezuitskega zavoda — dober dijak — goreč ascet — nevarno je obolel — kot osmočolec je legel na smrtno postelj — spričo smrti je vstopil v jezuitski red — dva dni pozneje je pobožno izdahnil. Vse to pové kazalo, in knjiga se odloži. — Životopis! Kdo pa bere še dandanes životopise! Naj bo, biografija slavljenega poeta, ki je živel vse stadije ekscentričnega življenja, ta se še prebere; ali životopisne értice o junakih, kakor nastopajo v Mayevih romanih, kaj tacega se še vzame v roke. Ali, prosim vas, 200 polnih strani o mladem gojencu, ki ni prestopil praga domačega zavoda, ki ni poznal družega, kakor svoje učne knjige in pa tiho semeniško kapelo — saj ne more biti družega kakor dolga pridiga o vseh mogočih čednostih in krepostih, o

vstrajni pridnosti in angeljski čistosti, a kdo naj to bere! — Tako je! Znanstveniki pišejo biografije, kjer mrgoli najbolj vestnih podatkov; letnice, dnevi in ure so čudovito natančne; zemljepisna lega rojstnih in drugih krajev izračunjena na centimetre; kritično so predelane vse bistvene in nebistvene okolnosti. Res, vso pohvalo zasluži taka marljivost! — Tudi mladini v pouk in spodbudo se napiše kedaj kako životopisno delo; dobri in vse časti vredni moške so pisali in pišejo lepe „izglede za bogoljubne otroke“; pri tem imajo najblažje namene, da bi vnmali mladino h krepostnemu življenju ter ji blazili duha. A da ni večina teh del tako grozovito abstraktna! Zato je uspeh tako klaverno neznaten. Življenjepisnih del zato ne bere mladina niti starina, pa naj bodo še tako vestno sestavljena. Kako naj se pišejo podobne reči, pokazal je življenjepisec Petra Barbarića; in kakšen vspeh more doseči tako delo, pokazala je knjiga sama, ki je preplula vse

hrvatske pokrajine. To vam ni zbirka datov in števil, vrsta geografskih krajev in historičnih rodovnikov; tudi ne dolgovestno in še bolj dolgočasno bodrenje k čednosti in pridnosti, ki malokje kaj zaleže; pač pa je to knjiga, kakoršnih potrebuje mladina, a jih doslej nima na izbero.

Precej s prvim prizorom in nastopom mladega Barbarića, — ko stoji bolehní sedmošolec na romantičnih Ljubuških razvalinah na zapadu skalnate Hercegovine in se spominja na pretekla dneve krvave sužnjosti, precej se nam omili plemeniti mladenič. Pisatelj ne pripoveduje na dolgo in široko o njegovih detinskih in dijaški letih, temveč v nekakih prizorih prikazuje mladega Petra, a vselej tako spretno in zanimivo, da se ne more bralec niti najmanj dolgočasiti. V prvem delu, kjer govori pisatelj o detinski dobi mladega Hrvata, bi utegnil postati nezanimiv; a uporabil je deloma ono naivnost, ki ugaja vsakemu srcu, naj si bode še tako hladno; deloma pa navaja zapiske Barbarića samega. Drugi del, ki obsega vso dijaško dobo njegovo, nam podaja celotno sliko tega plemenitega mladeniča.

Tu nimamo pred seboj več navadnega dijača, ki se odlikuje po pridnosti in bistroumnosti; v malem gojencu zremo pravo svetniško podobo družega sv. Stanislava ali Alojzija. V njem odseva nekaj angeljskega, nekaj čudovito milega in popolnega. Vse, kar je dobrega in lepega, vse je združeno v njem. Pi-

satelj ne proslavlja njegovih vrlin z lepimi, izbranimi in donečimi besedami; prav naravno nam kaže vzglednega dijača v učilnici, šolski sobi, kapeli; gledamo ga na igrišču med drugimi tovariši, spremljamo ga na počitniškem potovanju, z njim se udeležujemo zabav, ki jih prireja zavod, in med tem ga spoznamo, celega v vsej njegovi lepoti. V tretjem delu, „u školi križa“, zremo to plemenito, komaj razcveto cvetko, kako vene; nemila „proljetna bura“ ji je omajala rahle moči. Ravno ta del knjige je najlepši; pisatelj postane nekoliko sentimentalni, a uprav ta naravna sentimentalnost seže vsakemu v srce; nehoté zahrepeni srce v bližino angeljskega bolnika, z njim hoče moliti, trpeti, hirati in umreti . . . Zelo pokvarjen bi že moral biti, na kogar bi ta mladeniški vzor ne napravil vtisa. — Pisatelj poklanja knjigo hrvatski mladeži, mi jo priporočamo slovenski. Knjiga je pisana v lehkoumljivi hrvaščini, in se prilega zlasti srednješolcem, pa naj bodo v zavodih ali zunaj njih. Ravno tako jo priporočamo občinstvu sploh, prav posebno še tistim, ki bi utegnili kdaj delati na polju mladinskega slovstva. Slične knjige Slovenci doslej še nimamo. Knjigo krasi lepa unanost. Poleg lepe načelne slike P. Barbarića je v knjigi do 30 večjih in manjših slik, posebno mično okrašene so iniciale posameznih odstavkov. Cena knjigi je 1 K in se naroča pri Ant. Scholz v Zagrebu. C.

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. — Nadučiteljem pri Sv. Janžu na Gorici je imenovan Anton Glazer iz Pernič, nadučiteljem pri Margareti na Pesnici Martin Bresnik, nadučiteljem na Ščavnici učitelj Mat. Spende, učiteljem na šoli s slovenskim učnim jezikom v Vojniku je imenovan Teodor Mahorčič, učiteljem na šoli pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah provizorični učitelj Avgust Lah, učiteljem na šoli v Podsredi provizorični učitelj Anton Potočnik, učiteljem pri Sv. Duhu v ptujskem okraju provizorični učitelj Anton Pesek, učiteljem pri Sveti

Barbari na Kolosu je imenovan provizorični učitelj Fran Cvetko, učiteljica pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah je postala provizorična učiteljica Amalija Hojnik, učiteljica pri Sv. Nikolaju v ormoškem okraju provizorična učiteljica Marija Skrllec. Tretje učiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Vel. Laščah je provizorično podeljeno ondodni suplentki gdč. Mariji Hočevar.

Novoimenovani okr. šolski nadzorniki. Naučni minister je imenoval okrajnim šolskim nadzornikom za postojnski in logaški okraj dosedanega nad-

zornika nadučitelja g. I. Tumo v Po stojini, za okraj radovljiški in kranjski, izvzemši nemško šolo v Fužinah, dose danjega nadzornika ravnatelja g. Andreja Žumra v Ljubljani, za okraj ljubljanska okolica in Kamnik, izvzemši nemške šole v Domžalah, Vevčah in Goričanah, profesorja na učiteljišču g. Vilibalda Zupančiča, za krški in litijski okraj vadiškega učitelja g. Antona Maierja v Ljubljani, za slovenske in utrakvistične šole v novomeškem, črnomaljskem in kočevskem okraju dosedanega nadzornika nadučitelja g. Ant. Jeršinovca v Črnomlju, za nemške šole v novomeškem, črnomaljskem in kočevskem okraju gimnazijskega ravnatelja v Kočevju g. Petra Wolfseggerja, za slovenske in utrakvistične šole v Ljubljani dosedanega

nadzornika realčnega profesorja gospoda Fr. Levca.

Razpisane učit. službe. Na štirirazrednici z dvema vzporednicama v Šent Jerneju je razpisano učno mesto s postavnimi dohodki v stalno, oziroma začasno nameščenje. Prednost imajo moški prosivci. Prošnje do 10. aprila na c. kr. okr. šolski svet v Krškem.

Na enorazrednici z Radomljah je razpisana služba učitelja-voditelja s postavnimi dohodki v definitivno eventuelno začasno nameščenje. Prošnje do 2. aprila na c. kr. okr. šolski svet v Kamniku.

Na trirazrednici v Škocijanu je razpisano učno mesto s postavnimi dohodki v stalno event. v začasno nameščenje. Prošnje do 7. aprila na c. kr. okr. šolski svet v Krškem.

Drobtine.

Za Rim in Avstrijo! Pod tem geslom se bode vršil letošnji glavni shod „Katoliške avstrijske učiteljske zaveze“, ki šteje sedaj že nad 4000 udov. Ta shod ima biti velika in odločna manifestacija proti podlim napadom onih učiteljev, ki so oskrnili svoj vzvišeni stan s tem, da so se združili z najbesnejšimi sovražniki vere in države.

Da si je odbor „Katol. učit. zaveze“ izbral Dunaj za kraj letošnje glavne skupščine, je zelo umestno. Središče države, kjer skušajo brezvestneži pod varstvom imunitete omajati ljubezen ljudstva do cerkve, cesarske hiše in domovine, je najpripravnejše mesto za shod katoliških učiteljev in učiteljic.

Ker so določeni za zborovanje binkoštni prazniki, je mogoče tudi učiteljem iz provincije se ga udeležiti.

Zelo je želeli, da bi se tudi katoliški učitelji in učiteljice iz slovenskih krajev

vdeležili tega važnega shoda. Uredništvo „Slov. Učitelja“ drage volje vzprejema prijave in oskrbljuje vse potrebno (znižano vozno ceno, stanovanje itd.). „Slomškova Zveza“ bode na shodu oficijelno zastopana, Natančnejši program v kratkem objavimo.

Pravila „Podružnice Slomškove zveze“ v Idriji je visoko c. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani potrdilo. Ker je upati, da se bodo kmalu tudi druge osnovale podružnice, postrežemo dotičnim osnovateljem s pravili idrijske podružnice. Somišljeniki na delo!

Papir in omika. Pogosto se čuje, da se po množini papirja sodi omika kakega naroda. Ako je temu tako, morajo se torej oni, ki so v kaki deželi uvedli izdelovanje papirja, imenovati pijonirji omike. Na Nižje Avstrijskem je napravil prvo papirnico v Leesdorfu samostan Heiligen Kreuz l. 1616., katero so pa Turki

l. 1683. požgali, a jo je samostan Melk-ski l. 1688. zopet popravil.

Kako se je priprost kmet izrazil o veri. „Jaz verujem v jednega Boga. ker nikdo drugi, kakor on, ne more dati življenja. Jaz hodim v cerkev, ker ne dobim nikjer drugje tolažbe. kakor v hiši božji, kjer z drugimi ljudmi skupno molim. Jaz sem katoliški kristjan, ker me katoliška cerkev spremlja od zibeli do groba in še onkraj groba ne pozabi na me.“

Boj zoper kongregacije. Francoska zbornica je 26. marca sprejela § 14. postavbe o verskih družbah, ki prepoveduje nepotrjenim duhovnim kongregacijam pouk in vzgojo mladine. Framason Leon Bourgeois je priporočal zbornici, naj se ta paragraf sprejme in v svojem govoru strupeno napadal zlasti šolske brate. Naučni minister Leygues je povdarjal, da ima država pravico določevati učno snov, in da se potrjenim kongregacijam ne bode zabranjevalo poučevanje. Poslanec Ribot je govoril proti predloženemu paragrafu, katerega že zato ne more zagovarjati, ker bode popolnoma brezuspešen. Pravi vzrok boja zoper verske šole pa je razkril ministerski predsednik Waldeck-Rousseau, češ, da se vzgoja mladine ne sme izročiti duhovnikom, ki ne priznavajo ateistične republike in ki učé, da je treba biti Bogu bolj pokoren kakor ljudem. Brezversko frامasonstvo hoče mladino po svoje vzgojiti!

Šolska afera v Milanu. Socialistični mestni svet v Milanu se je proslavil pred svetom z neko izredno modro naredbo. Šolski nadzornik De Cristoforis je v njegovem imenu izdal ukaz, naj se molitev, katero so doslej šolski otroci pred poukom molili (očenaš in češena-marija) opusti. Prepoved se je izdala, češ, da se mora varovati „svoboda vesti“ drugovercev, ki niso kristjani. Kakor da

bi se na one, ki se čutijo dolžni te molitve opravljati, ne bilo treba ozirati! Še bolj čudno je, da je ta prepoved izšla zajedno z neko naredbo, ki določa, kako je treba v šoli poučevati krščanski nauk. Seveda je mestni svet dovolil pouk v verstvu le na izrecno odločno zahtevo milanskih starišev. Ti so se tudi takoj uprli najnovejši odredbi šolskega nadzornika, ker nasprotuje postavi, ki dovoljuje pouk v krščanskem nauku, nasprotuje mišljenju milanskega prebivalstva in temeljnim zahtevam dobre vzgoje.

Verski pouk v belgijskih šolah. Po novi šolski postavi je bil krščanski nauk tudi v Belgiji zopet v šole vpeljan. Nekatera mesta, ki imajo liberalen ali socialističen občinski odbor, so se branila novo postavbo izvršiti. Med temi se je zlasti mesto Bruselj trdovratno ustavljalo veronauku. Toda vlada je žugala, da odtegne državni prispevek za šolstvo, ako se njena volja ne izpolni. Mestni očetje so se morali vdati. Vodje šol so z veseljem sprejeli veroučitelje.

Ljudsko vseučilišče v Rimu. Vedno pogostejše se ponavlja v naših časih želja po univerzah za ljudstvo, ki bi višjo omiko širile tudi med prostim narodom. Zanimivo je, da deluje v tem smislu že 15 let papeška akademija „Arkadia“ v Rimu. Predavanja, ki jih ta akademija prireja, obsežajo vse stroke znanstva: zgodovino, higieno, geologijo, italijansko in inozemsko slovstvo, narodno gospodarstvo, teologijo itd. Najznamenitejši katoliški profesorji in učenjaki sodelujejo pri teh „poljudnih konferencah“. Vstop je vsakomur brezplačno dovoljen. Seveda bodo navzlic temu naši „Tovariševci“ znanstveno dokazovali, da je cerkev sovražnica vede in da hoče ljudstvo ohraniti v nevednosti.

Hvalevredno delo telesnega usmiljenja. Da dobivajo ubožni srednješolski

dijaki pri premožnejših rodbinah hrano, ni nič novega. V Stuttgartu pa se je uvedla ta navada tudi za ubožno ljudsko-šolsko mladino, katere stariši bivajo sicer tudi v mestu, a so tako ubožni, da svojim otrokom ne morejo dajati obilne in tečne hrane. Dobri nasledki tega hvalevrednega dejanja niso izostali. Prej sestradani otroci so se vsled obilne in dobre hrane, katero dobivajo v premožnejših rodbinah, telesno zelo ojačili; pa tudi prijazno občevanje blagih dobrotnikov z ubogimi otroci upliva na njih vedenje, na pridnost itd. jako blagodejno. Sedaj uživa dobrote usmiljenja 554 otrok, za katere skrbi 492 družin. Za večja mesta je to delo usmiljenja posnemanja vredno.

Učiteljske plače na Saksonskem. Uradni štatist. podatki o ljudskem šolstvu na Saksonskem nam kažejo tudi plače šolskih učiteljev v tej kraljevini. Pomožnih učiteljev je 1797, od katerih ima 363 plačo do 850 M., 515 od 850 do 1000 M., 448 od 1000 do 1200 M., 418 od 1200 do 1400 M., 30 od 1400 do 1600 M. in 23 od 1600 do 3000 Mark. Stalno nameščenih učiteljev je 7855, in od teh ima 567 od 1000 do 1400 M. plače, 1104 od 1400 do 1600 M., 1143 od 1600 do 1800 M., 1568 od 1800 do 2200 M., 1685 od 2200 do 2600 M., 1079 od 2600 do 3000 M., 676 od 3000 do 4000 M. in 33 od 4000 do 4500 M. Učiteljice, katerih je 399 (neverjetno malo!), dobivajo 850 do 2800 M. in 350 šolskih ravnateljev 2400 do 6000 M. plače.

V Hanovru se je na neki šoli vpe-ljalo za poskušnjo pri novincih pisanje s črnilom. Tudi začetne vaje se niso pisale na tablice ali pa s svinčnikom, temveč takoj s peresom. Ker so bili uspehi po-voljni, izrekel je mestni šolski svet željo, naj se prihodnje leto tudi v drugih šolah jednako poskusi, da se spozna, bi li ne

bilo umestno v tem oziru izdati nalog, da se pisanje na tablice za vedno opusti.

Posnemajmo! „Učit. Tovariš“ nam daje v neki številki prav primerno na-vodilo, kako moramo delovati za svoje liste. Tu podajamo dotično navodilo pri-krojeno našim razmeram: „Še ta mesec bodo imela bralna društva občne zборе. Razjasnujmo in delujmo na to, da se liberalni listi ne naročajo več. Sramota za slehernega učitelja, ki deluje pri društvu, ki je naročeno na 5, 10 in še več iztisov „Slov. Naroda“, „Rodo-ljuba“, „Primorca“, „Gorenjca“ itd. Boj zoper nje! Zaman iščeš „Slov. Učitelja“, „Vrtca“ (tudi ta bi si naj društva naro-čala), „Zvonček“ in „Zvon“ se pa šopi-rita po bralnih sobah. Izpodrinimo liberalne liste z našimi, nam in šoli prijaznimi listi! Bodimo radi-kalni v tej zadevi, in brez uspeha ne bode. Le mevža se ne bo upal v tej za-devi neustrašeno stopiti za našo stvar. Ako bomo radikalni v tej zadevi, imamo dvojno korist; naši listi se podprejo gmotno in ljudstvo se ne bode več nasrkavalo liberalnega strupa, bode izpoznalo svoje prave prijatelje od efijaltov, bode pričelo izpoznavati naše delo in je ceniti. To so pač dovolj tehtni vzroki, ki morajo vzdra-miti vsakega količkaj zavednega učitelja. Še nekaj! Letos bodo volitve v de-želne zборе. Tovariši, ali veste, kaj je „Vorbereitung von langer Hand her?“ Mislim, da se razumemo.

Lepa in v resnici posnemanja vredna navodila, Tovariši, ravnajmo se po njih!
Učitelj.

Štrajk učiteljev. V mestu Übersen (Holstein) so začeli učitelji štrajkati, ker jim mestno zastopstvo ni hotelo povišati plače v nadaljevalni šoli od 120 M na 160 M za učno uro.

Pri nas in drugod. „Oesterreichischer Schulbote“ (štev. 2. stran 90.) naznanja,

da je veliki svēt kantona Waadt v Švici nedavno sklenil, da nastavi v bodoče kot šolske nadzornike same lajke. Učitelji pa temu sklepu prav odločno ugovarjajo, češ, da se mora vsakdo prej stvari učiti predno hoče o njej soditi. Tudi mi katoliški učitelji smo teh mislij, a ne tako naši napredni tovariši. Oni imajo za krajnega šolskega nadzornika raje kakega liberalnega kmeta, ki še niti besede „pedagogika“ nikoli ni slišal, kakor pa duhovnika, ki ima tudi iz pedagogike potrebne izpite. Kam zapelje slepa strast!

Kaj so Franciji verske kongregacije? Pri shodu mednarodnega katoliškega kongresa v Parizu je izpregovoril O. Gaudeau krepko o zaslugah, ki jih imajo za Francijo kongregacije. — „Nas je,“ tako je dejal, „okoli 35.000 redovnikov in 125.000 redovnic, skupno torej 160.000 državljanov in državljanek na ti francoski zemlji rojenih, da v njej živimo in umrjemo, ako pa v njej ne moremo, pa daleč v tujini zanj. Mi podučujemo več kot dva milijona otrok in mladih ljudij, to se pravi kljub vsakovrstnim zaprekam in konkurencam tretjino francoskih otrok. Mi strežemo več nego 200.000 bolnikom, starim in slabotnim. Mi skrbimo za več nego 100.000 sirot, in 15.000 spokornih deklet in mladeničev, ki se hočejo popboljšati. Na tujem nas je 9000 francoskih duhovnikov-misijonarjev, 4000 bratov-katehetov, 34.000 francoskih redovnic-misijonark, ki na vsem svetu vzdržujemo gotovo sami, vkljub vsemu, premoč in upliv Francije.

V velikem kancelarstvu prijavi so število in imena žen, odlikovanih z redom častne legije. Sedaj jih je okolu 50. Od tega števila odpade več ko 30 na redovnice: toraj blizu dve tretjini. — Iz tega sledi, da redovnice, ki tvorijo socialno kategorijo, najslavnejše odlikovano s služ-

benimi častmi v Franciji, tvorijo tudi socialno kategorijo, ki največ trpi od administrativnih in fiskalnih organov.

Tajna nasprotovanja, preganjanja in mržnje jih zadevajo, kar se more le s preroškimi besedami božanstvenega Uzorika tolmačiti: „Učenec ni nad učiteljem. Radi mene vas bodo ljudje psovali, preganjali in tožili, govoreč laži o vas.“ — Tudi pristavi Odrešenik: „Blagor jim, ki trpé preganjanje radi krivice, ker njih je nebeško kraljestvo!“

Stroški glavnega mesta Prage za ljudske in meščanske šole. — L. 1901. je imela Praga 17 meščanskih in 41 ljudskih šol in 1 šolo za slaboumne, skupno 67 šol z 382 razredi. Ako dodamo k temu še izdatke za druge zavode, tedaj znašajo stroški skupaj 2,187.336 K. Od 55 % priklade (namreč davka), ki je odrejena za l. 1901., odpade na šolo 39 %. Praga plača priklade 6,784 618 K, od tega odpade na šole 4.810 911 K. Da ne bi Praga plačala tudi za zunanje okraje naklad morala bi se doklada povišati za 6 %. Skupno plača Praga za šole Kron 6,997.297. Res krasna svota!

Državne obrtne šole v Avstriji. V teh zavodih je bilo ob začetku šolskega leta 1900/1901 24.504 učencev. Večji del (12.199) odpade na 18 državnih obrtnih šol in na tem podobne zavode. Razun tega je še 96 državnih strokovnih šol za poedine obrtne stroke z 9212 učenci, 6 državnih rokodelskih šol z 1942 učenci; naposled 6 državnih centralnih zavodov z 899 in 4 drž. javne risarske šole z 252 učenci. Od obrtnih centralnih zavodov imajo umetniške obrtne šole avstrijskega muzeja za umetnost in industrijo 222, umetniška obrtna šola v Pragi 317, grafični zavodi na Dunaju 267, zavodi za kožarstvo na Dunaju 9, strokovne šole za umetno mizarstvo na Dunaju 56 in centralni zavodi za čip-

karstvo na Dunaju 28 učencev. Na državni obrtni šoli je bilo v I. dunajskem okraju 1797 učencev, v X. okraju 542, v Solnogradu 458, v Innsbuku s filijalko v v Hallu 407, v Gradcu 602, v Reichenbergu 803, v Pardubicah 184, v Trstu 1380, v Pragi 1204, v Plznu (nemških 599, čeških pa 524), v Brnu nemških 837, čeških 609, (zavod za tekstilno industrijo) 136, v Bielicu 621, v Lvovu 463, v Krakovem 423. v Černovicah 609 učencev. Nadalje štejejo državne rokodelske šole v Lincu 380, v Celovcu 260, v Inomostu 171, v Jaroměřu 291, v Kladnu 471, v Tetschenu na Labi 358 obiskovalcev. Gledé 96 državnih strokovnih šol za poedine obrtne stroke so podatki o frekvenciji v poedinah strokovnih skupinah naslednji: 14 strokovnih šol za čipkarstvo in vezenje šteje 743 obiskovalcev, 30 strokovnih šol za tkanje 2140, 30 strokovnih šol za obdelovanje lesa in kamna 3457, 6 strokovnih šol za keramično in stekleno obrt 3457, 10 strokovnih šol za kovinsko industrijo 941, 6 strokovnih šol raznih strok 986 frekventantov. K tem poslednjim zavodom spadajo tudi umetniška strokovna šola v Gabloncu z 276 učenci, obe strokovni šoli za glasbila v Graslitzu z 276 in Schönbachu z 350, strokovna šola za urarstvo v Karlsteinu z 36 in strokovna šola za umetno izdelovanje dragih kamenov. Javne risarske šole v treh dunajskih okrajih štejejo 221 učencev med temi je 42 učenk in v Brnu tudi 31 učenk.

Štastika ljudskih šol: V nemškem cesarstvu je okoli 59.300 javnih ljudskih šol; v njih se vzgaja 8.660.000 otrok, poučuje pa 13.700 učiteljev in učiteljic. Materni jezik teh otrok je večinoma nemški; samo v nekaterih vzhodnih pokrajinah deloma poljski, v severnem delu Schleswiga danski, v Alzaciji in Lotarin-

giji francoski. Na Pruskem in na Saskem je tudi nekoliko Slovanov. Za ljudske šole se v tem cesarstvu potrosi na leto okoli 341.700.000 mark, od te svote daje država okoli 98.390.000 mark, največji del pa pride na stariše. Na 915 prebivalcev pride jedna javna ljudska šola; na sto prebivalcev 16 učencev, na tisoč prebivalcev 25 učiteljev. Vsak učitelj ima poprečno 63 učencev, in stroški za vsacega učenca znašajo 395 mark.

Japonsko. Nova šolska osnova. Japonska vlada je poslala na Nemško dr. I. Yakaia, prof. I. Kozaia, učitelje na gospodarskem zavodu v Tokio, in profesorja Hashimolo-a iz Soppora, da proučé nemško šolstvo. Japonska vlada namerava namreč uvesti tako osnovo, kakoršna je na Nemškem. Že zadnjih 14 let se je pečal s to mislijo vicomte Mori, ali ni dovršil svojih osnov, ker je prej umrl. Sedaj so se zopet poprijeli te namere. Glavna težkoča je sedaj z učitelji, katerih 90% ni sposobnih, da bi zadostili novim zahtevam, in vsaj v začetku jih bodo morali nadomeščati učitelji iz inozemstva. Dosti neprilik bo tudi z uvedenjem one vojaške discipline, ki vlada v nemških šolah, ker vživajo dijaki na Japonskem veliko svobodo, pa če šolska oblast ne bo imela dosti odločnosti, tudi nemška šolska osnova ne bo rodila vspehov.

Gimnazije in realke. Po uradnem izkazu je v Avstriji 212 gimnazij in 106 realk, z vkup 104.980 učenci. Učni jezik je v 175 šolah nemški, v 81 češki, v 34 poljski, v 8 laški, v 3 rusinski, v 6 hrvatski, — slovenski pa v nobeni! To dobro osvetljuje naše razmere!

Mariborsko učiteljske. V Mariboru se vzgajajo učitelji večinoma za spodnji, slovenski del Štajerske. Kaj je naravnije, nego da morajo biti učitelji za slovenske otroke popolnoma zmožni slovenščine v pisavi in govoru! A ker je v Avstriji

mogoča marsikatera stvar, zato je tudi mogoče, da se učitelji za slovenske otroke v Mariboru in Celovcu vzgajajo v nemškem jeziku, kar ne nasprotuje samo načelom pravičnosti, ampak tudi pedagogike. Sicer določa § 64. organizacijskega statuta, da morajo kandidati in kandidatke dokazati vsposobljenost tudi za slovenski pouk. Toda to navodilo je v Mariboru in v Celovcu le na papirju in se ne izvršuje. Zakaj? Ker so v dotičnih izpraševalnih komisijah skoraj izključno le take osebe, ki slovenščine niso zmožne. Zato je pač opravljena interpelacija na naučnega ministra, ki so jo 27. marca poslanec Žičkar in tovariši izročili v v zbornici. Poslanci vprašajo ministra: 1. Ali mu je znano, da se na mariborskem učiteljskem ne izvršuje § 64. organizacijskega statuta? 2. Ali hoče vse potrebno ukreniti, da bodo na pripravnici v Mariboru učne moči slovenščine popolnoma zmožne v besedi in pisavi!

Alkoholizem med šolskimi otroci. Povodoma osmega mednarodnega kongresa proti alkoholizmu se vrše na povelje šolskih oblasti preiskave, koliko učencev in učenk v vsakem razredu dobiva doma kako alkoholično pijačo (vino, pivo ali žganje) in koliko otrok take pijače še ni okusilo. Kakor čujemo, je v mnogih razredih več kot polovica otrok prijavila, da dobiva doma opojne pijače.

Ljudskih šol na Hrvaškem in v Slavoniji je bilo leta 1900 vseh skupaj 1378. Povprečno pride na 1586 prebivalcev po ena šola. Po učnem jeziku

jih je bilo 1270 hrvaških, 22 nemških, 7 ogrskih, dvoje rusinskih in troje slovaških ljudskih šol. Za šolo obveznih otrok je bilo 317.640, a obiskovalo je šolo samo 197.707 otrok.

Nadarjen srbski deček. V Bačincih ima srbski kmet Mija Črnogorčan zelo nadarjenega sinka Ljubinka, kateri je šole 12 let star, toda računa iz glave tako, da se mu mora vsak čuditi. Ako dečku pove leto, dan in mesec svojega rojstva, deček brez velikega truda v eni minuti iz glave izračuna, koliko je dotični živel mesecev, dnij, ur, minut, in celo sekund. — V bližnjem večjem mestu kličejo često v nek zavod Ljubinka, da jim pomaga reševati najtežje račune, za katere rabi šest uradnikov šest do osem dni, izračunajo s pomočjo Ljubinka v pol dneva.

Ako n. pr. vprašate Ljubinka, koliko je $12.738.898 \times 57.372$, odgovori vam brez pogrška v par sekundah. Ko je lansko leto prišel v ta kraj šolski nadzornik, se je prepričal, da 12letni Ljubinko zares računa z milijoni in bilijoni kakor z jednotami, in hoče storiti korake, da se tak velik matematični talent ne izgubi.

Razglednice z lastno sliko (portretom) krasno izvršene izdeluje slovanska tvrdka E. Wogrintsits, Dunaj, IX./2. Lazarethgasse 6, po vsaki fotografiji, ki se ji pošlje. Cena za eno razglednico je samo 12 krajcarjev, a naročiti se mora najmanj deset komadov od ene slike. Čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda in opozarjamo zato čitatelje na to podjetje.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec. Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.